

Maailma Arstide Liit kiitis heaks uuendatud arstivande

Indrek Oro – Eesti Arstide Liit

Maailma Arstide Liidu (*World Medical Association, WMA*) peassamblee kinnitas 14. oktoobril Chicagos Genfi deklaratsiooni uuendatud kujul. Tegemist on arstieetika põhjapaneva dokumendiga, mida võib kahtlusteta pidada 2500 aasta vanuse Hippokratese vande järeltulijaks. Esimest korda kinnitati Genfi deklaratsioon WMA üldkogul 1948. aastal.

Genfi deklaratsiooni tekstis, mida võib pidada rahvusvaheliseks arstivandeks, on uuenduste keskmes muudatused, mis on toimunud aastakümnete jooksul nii arsti ja patsiendi kui ka kollegiaalsetes suhetes. Esimest korda kutsutakse üles austama patsiendi autonoomiat. Senises tekstis see mõiste puudus. Täiendatud teksti on lisatud kohustus üles näidata vastastikku lugupidavat suhtumist õpetajate, kolleegide ja üliõpilaste vahel. Uus on selles käsitluses see, et ka õpetajaid ja arste kutsutakse austust üles näitama üliõpilaste suhtes. Lisandunud on arsti kohustus jagada oma meditsiinilisi teadmisi patsientide ja tervishoiu hüvanguks. Esimest korda on kirja pandud nõue pöörata tähelepanu arsti enda tervisele, heaolule ja võimekusele pakkuda ravi parimal võimalikul tasemel.

Teatavasti on Genfi deklaratsioon olnud kasutusel arstkonna seas kogu maailmas. Paljudes maades on see olnud osa arsti kutse-eetika koodeksist, mõnel maal on need nõuded olnud juriidiliselt siduvad. On aga riike, kus ei ole juhitud neist põhimõtetest või on seda tehtud osaliselt. Kuna vande uuendatud tekst on läbinud kaks aastat kestnud laiapõhjalise avaliku arutelu, loodab WMA, et sellest saab tõeline ülemaailmne arstieetika koodeks. WMA president dr Yoshitake Yokokura ütles, et uues sõnastuses on respektieritud ajaloolise deklaratsiooni unikaalset iseloomu ja tähtsust, aga keskendutud selgemini nii

senistele kui ka uuematele tõekspidamistele, sest arstide elu ja töö on palju muutunud võrreldes 1948. aastaga.

Teatavasti on WMA ikka tegelenud oma arvukate seisukohtade ja deklaratsioonide täiendamisega. Nii on ka Genfi deklaratsiooni täiendatud kolmel korral pärast selle vastuvõtmist: 1968., 1983. ja 1994. aastal. Lisaks on selle teksti redigeeritud 2005. ja 2006. aastal.

Kui võrrelda uut Genfi deklaratsiooni Eestis kasutusel oleva arstivandega, siis hakkavad siingi silma mõned erinevused. Omandanud arstikutse, täname õpetajaid ja lubame suhtuda oma kolleegidesse lugupidamisega, kuid austavast suhtumisest õpilastesse juttu ei ole. On nad ju meie mantlipärijad, kelle koolitamine on üsna loomulik osa arstlikust tegevusest, ning lugupidav pöördumine oma arstivandes oleks niisama loomulik kui õpetajate tänamine. Ka ei leidu meie praeguses tekstis üleskutset arvestada patsiendi autonoomiaga. Nii arsti kui ka patsiendi autonoomiast on õige mitmel korral juttu olnud arstide päevadel, kuid oma igapäevases tegevuses neile kategooriatele sageli ei mõelda. Kui arsti autonoomiat aitavad tagada kõik need põhimõtted, millele truudust vannume, siis patsiendi autonoomia ehk iseotsustusõiguse austamine väärib samuti arstivandesse lisamist. Kui seni ei ole me pidanud tähtsaks võtta kohustust hoolitseda iseenda tervise, heaolu ega oskuste eest, siis ehk on aeg sellekski küps.

Kuna elame kiiresti muutuval ajal, on täiesti loomulik, et aeg-ajalt tuleb täiendada ja ajakohastada oma tõekspidamisi nii arstiteaduslikes kui ka deontoloogilistes küsimustes. Arstide liidul ja arstiteaduskonnal on häid koostöökogemusi varasemast ajast. Seda tõestab kasutusel olev arstivande tekst, mis on põhiosas igati ajakohane ning hõlmab tähtsamaid eetilisi tõekspidamisi.

Indrek Oro